

- Утиск за якоюсь ознакою відбувається у разі небажаної поведінки, зумовленої будь-якою підставою для дискримінації, мета чи наслідок якої полягає в утиску гідності особи та створенні ворожої, принизливої, образливої чи агресивної обстановки.
- Розумне підлаштування означає необхідні та відповідні зміни або коригування або підтримку з метою забезпечення реалізації прав особи або здійснення їх нарівні з іншими правами та свободами людини та рівноправної участі у будь-якій сфері життя, що регулюється законом. Відмова у розумному підлаштуванні є однією з форм дискримінації.
- Забезпечення доступності є проактивним системним обов'язком, який вимагає введення та здійснення заходів, необхідних для забезпечення рівного доступу до фізичного середовища, транспорту, інформації та засобів зв'язку, місця роботи, установ освіти та охорони здоров'я та інших об'єктів і послуг, відкритих або наданих для населення загалом. Держава зобов'язана забезпечити доступність у всіх сферах життя. Недотримання стандартів доступності є однією із форм забороненої поведінки [1].

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми сучасної соціології і соціальної роботи та професійної підготовки фахівців: антидискримінаційна теорія і практика: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 14 вересня 2018 року) / За ред. І. В. Козубовської, Ф. Ф. Шандора. Ужгород: РІК-У, 2018. 124 с.
2. Защита прав меньшинств. Практическое руководство по разработке всеобъемлющего антидискриминационного законодательства. Нью-Йорк и Женева, 2024. 225 с.
3. СемигінаТ. *Сучасна соціальна робота*. К.: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

Галина Лещук
*доцент кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний*

Університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль
Любов Юзва,
магістрантка I курсу ОПП «Соціальна педагогіка»,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка,
м. Тернопіль

СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ ТА ДИСТАНЦІЮВАННЯ

ЯК СОЦІАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розкрито сутність соціальної ізоляції та дистанціювання. Окреслені групи наслідків соціальної ізоляції. Обґрунтований вплив соціальної ізоляції та дистанціювання на соціальні відносини. Описані найефективніші методики профілактики соціальної ізоляції.

Ключові слова: соціальна ізоляція, соціальне дистанціювання, наслідки соціальної ізоляції та дистанціювання.

Соціальне дистанціювання – це комплекс дій для уповільнення поширення інфекцій, в основі якого лежить скорочення близьких контактів із людьми та самоізоляція.

Проблема соціального дистанціювання, ізоляції, та наслідків, зумовлених цими процесами, не є новою в історії людського суспільства. Однак в умовах сучасності ми найбільш гостро зіткнулися з цим явищем у період пандемії Covid-19, яка стала викликом і у особистому і у професійному житті всіх громадян та галузей суспільного життя.

Історія людства знає приклади соціального дистанціювання в епохи пандемій, підказані здоровим глуздом та спостереженнями. Державна політика в періоди епідемій спрямована на те, щоб штучно викликати зміни у поведінці людей, зокрема, за рахунок скорочення міжособистісних контактів та збільшення соціальної дистанції [3]. Так, у Венеції в XIV ст., коли у Європі вирувала пандемія чуми, влада зобов'язала кожне судно, що прибувало в порт, простояти в морі на якорі 40 днів, перш ніж його екіпажу дозволяли зійти на берег. Пізніше для цих цілей збудували спеціальні бараки на островах Лазо-Ретто та Повеглія. Це правило, обов'язкове для усіх морських мандрівників, назвали «quarantino» – від

італійського числівника «сорок». Припускають, що ця цифра також пов'язана із 40 днями, які Ісус, згідно з Новим Завітом, провів наодинці в пустелі [1].

Дослідженнями проблематики соціального дистанціювання та ізоляції займались зарубіжні науковці Дж. Янг (Young G.M.), К. Пен (Peng X.), А. Ребаза (Rebaza A.), Е. Бермеджо (Bermejo S.), Д. Чанг (Chang D.), Л. Шарма (Sharma L.), Д. Круз (Cruz C.D.) та інші.

Для соціономічних професій, де взаємодія між людьми є визначальною, ситуація соціальної ізоляції зумовила безліч труднощів. Не готовою до них виявилася й існуюча система соціальної та соціально-педагогічної роботи. В умовах соціальної ізоляції та дистанціювання діти потерпають від соціальної депривації, неякісного дистанційного навчання, дезорганізації, невпевненості у майбутньому та невизначеності щодо власного подальшого академічного розвитку, що негативно позначається як на результатах навчання, так і психоемоційному стані [1].

Соціальна ізоляція – це складна проблема, яка може мати руйнівні наслідки для життя людини: викликати почуття самотності, відчуження, що призводить до таких проблем психічного здоров'я як депресія та тривожність, обмежити доступ індивіда до зайнятості, освіти та охорони здоров'я.

1. Наслідки соціальної ізоляції для психічного здоров'я: соціальна ізоляція може викликати психологічні розлади, такі як депресія, занепокоєння і низька самооцінка. Соціально ізольовані люди наражаються на більш високий ризик розвитку депресії та тривоги.

2. Економічні наслідки: соціально ізольовані люди можуть відчувати труднощі з отриманням доступу до зайнятості, освітніх та медичних послуг, що може призвести до бідності та фінансових труднощів. Це може створити цикл ізоляції, коли люди не можуть звільнитися від її наслідків.

3. Соціальні наслідки: соціальна ізоляція може вплинути на соціальне життя та відносини людини. Це може призвести до почуття самотності, ізоляції та відчуження.

4. Наслідки для освіти: соціальна ізоляція також може вплинути на освіту людини. Наприклад, діти, соціально ізольовані, можуть відчувати труднощі з концентрацією в школі та можуть з більшою ймовірністю кинути навчання. Це може обмежити їхні майбутні можливості та створити цикл виключення, який важко зламати.

5. Кримінальні наслідки: люди, які є соціально ізольованими, з більшою ймовірністю демонструватимуть злочинну поведінку [2].

Наслідки соціальної ізоляції загалом є далекосяжними і можуть чинити тривалий вплив на життя людини.

Криза, спричинена соціальним дистанціюванням та ізоляцією, по-різному впливає на соціальні відносини. Останні – це канали соціальної підтримки, яка в такі періоди важливіша, ніж будь-коли. При всіх існуючих можливостях віртуального спілкування фізична близькість та можливість особистої взаємодії важливі для розвитку та зміцнення соціальних зв'язків.

Наприклад, у похилому віці розірвання контактів із навколишнім світом рідко відбувається раптово. Найчастіше цьому передують якась травматична подія (важка хвороба, звільнення тощо) або прогресуючі симптоми депресії. Вживати заходів необхідно якомога раніше, щоб людина повністю не закрилася в собі, відгородившись від оточуючих. Ідеальний варіант – переміщення до будинку для людей похилого віку, де з пацієнтами працюють кваліфіковані фахівці: соціальні педагоги, психологи, соціальні працівники. Саме там застосовують найефективніші методики профілактики соціальної ізоляції, до яких відносимо:

- заняття творчістю – малюванням, ліпленням, музикою, плетінням, в'язанням;
- групові прогулянки на свіжому повітрі;

- групові та індивідуальні сеанси з соціальним педагогом, психологом;
- участь у концертах самодіяльності;
- заняття фізіотерапією.

Комплексна соціальна реабілітація для людей похилого віку допомагає не лише створити коло спілкування, а й покращити фізичне самопочуття, адже тіло завжди реагує на психоемоційний стан.

Таким чином, хоча заходи соціального дистанціювання і є ефективними для зупинення епідемій, важливо знайти баланс між громадською охороною здоров'я та соціально-економічними факторами, оскільки ті сфери професійної діяльності, які передбачають міжособистісну взаємодію, є дуже вразливими за таких умов. Державні інституції мають надавати фінансову допомогу, пропонувати стимули для запровадження інноваційних та адаптаційних технологій професійної діяльності, а також створювати підтримуюче середовище для постраждалих від запровадження соціального дистанціювання галузей для їх відновлення після завершення кризи. При цьому соціальна ізоляція залишається складною проблемою для багатьох соціальних груп, зокрема, осіб похилого віку та людей з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Подолання наслідків пандемії COVID-19 у закладі освіти: навчальна програма підвищення кваліфікації соціальних педагогів / авт. кол: В. Г. Панок, Т. Б. Гніда, В. М. Горленко, І. І. Ткачук, Р. А. Мороз, Д. Д. Романовська, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Г. Панка. Київ: ДІА, 2021. 48 с.

2. Як ізоляція та самотність впливають на наш мозок, та що з цим робити. 2021. URL: <https://life.liga.net/porady/article/kak-izolyatsiya-i-odinochestvo-vliyayut-na-nash-mozg-i-chto-s-etim-delat-obyasnyaet-psiholog>

3. Fenichel E.P. Economic considerations for social distancing and behavioral based policies during an epidemic. *Journal of Health Economics*. 2013. Vol. 32. P. 440-451.